

گنبد علویان که یکی از جاهای دیدنی همدان تلقی می شود، واقع در میدان امام زاده عبدالله است. از این بنا به عنوان یکی از متحیر کننده ترین و خیره کننده ترین نمونه های گچبری پس از اسلام در همدان است. این گنبد به دلیل زیبایی و تاریخی که در دل خود گنجانده، در تاریخ ۱۳۱۰ هجری شمسی، در ردیف ۹۴ فهرست آثار ملی ایران به ثبت و تایید رسید.

تاریخچه

براساس تاریخ تعریف شده توسط مجمع آثار ملی، گنبد علویان یکی از بناهایی است که خود را در دل تاریخ سلجوقیان در قرن ششم هجری جای داده است. این بنا توسط خاندان بزرگ علویان ابتدا با کاربرد مسجد و پس از آن با ساختن سرداب، به مقبره ای برای یادبود آن خاندان بزرگ تبدیل شد. به گونه ای که افضل الدین بدیل بن علی خاقانی نیز به کنایه از آن به عنوان گنبد سبز نام برده است.

معماری

گنبد علویان یکی از جاهای دیدنی همدان، از نظر هنر گچبری و آجر کاری از آثار ارزشمند و کم نظیر سده های میانی دوره اسلامی است. این بنا شکلی شبیه به گنبد سرخ مراغه داشته که در سال ۵۴۲ هجری قمری بنا شده و با طرح های چشم نواز و تو در تویی مستفیض شده است.

این مقبره، به صورت مکعبی چهار ضلعی بوده که ابعادی در حدود ۱۲/۸ در ۱۲/۵ متر و ارتفاع ۱۱/۵ متر را دارا می باشد. همچنین ۴ ستون در چهار گوشه این بنا قرار گرفته که طولی بالغ بر ۱۰ متر دارند. هر یک از برج ها، ۵ طاق نمای فرو رفته ی مثلثی شکل به ارتفاع ۸ متر و عرض ۱ متر و عمق ۰/۵ متر را دارا می باشد.

اگر بالای ورودی این مقبره را بنگرید، درون کارد مستطیل شکل گچبری های برجسته لانه زنبوری را می بینید که در بر گیرنده گل و بوته های در هم تنیده خود را در جلوی چشمان بینندگان به نمایش می گذارند. در حاشیه بیرونی کادر نیز کتیبه ای تراشیده شده حاوی آیاتی چند از کلام الله مجید به خط کوفی را مشاهده می کنید.

اداره ی کل باستان شناسی کشور نیز در سال ۱۳۱۷ به تعمیر و بازسازی گنبد علویان پرداخت چرا که ریزش کرده و خراب شده بود و از همین رو پوششی از چوب و همچنین شیروانی بر روی سقف خراب شده قرار داد تا جلوی ورود آب باران به این مقبره و تخریب دو چندان آن را بگیرد.

این مقبره آجری که چشم هر بیننده ای را به خود میدوزد، از سطح زمین بالاتر بوده و همانند دیگر مقابر چهار ضلعی موجود در ایران، روی یک سکو سنگی محکم قرار دارد. این سکو در حقیقت طبقه

ی زیرین مقبره بوده است. همچنین برای ورود به این مقبره سنگی شم می بایست ۹ پله را طی کرده تا بتوانید به آن برسید.

مکان قرار گیری

گنبد علویان یکی از جاها دیدنی همدان، در خیابان علویان در نزدیکی میدان عین القضاة و در قسمت جنوبی میدان امامزاده عبدالله شهر همدان قرار گرفته که از سمت جنوب با خیابان بابا طاهر و از شرق با خیابان اکباتان همدان برخورد دارد.

نکته پایانی و مهم : در حال حاضر این بنا برای ورود گردشگران باز نبوده و توسط مجموعه آثار ملی حصار کشی شده است.